

10 hasznos tanács a LIFE „Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz” kiemelt területen pályázó szervezeteknek

LIFE Climate Change Adaptation (CCA) Toolkit

2018. március 14-15-én Brüsszelben került megrendezésre a LIFE nemzeti kapcsolattartók (NCP-k) éves képzése. A tréning programjában az NCP-k gyakorlott LIFE pályázati értékelők segítségével interaktív munkacsoportokban ismerkedhettek meg a pályázat-értékelés módszertanával, amely tudást a későbbiekben a hazai pályázók rendelkezésére bocsáthatják. Az elmúlt évek értékelői tapasztalata az, hogy uniós szinten az alkalmazkodási (adaptációs) pályázatok átlagos színvonala messze elmarad az ugyanezen időszakban beadott kibocsátás-csökkentési (mitigációs) pályázatok színvonalától, ezért az Európai Bizottság Kkv-ügyi Végrehajtó Ügynökségének (EASME) munkatársai az értékelési feladathoz egy alkalmazkodási mintaprojektet választottak. A „10 jó tanács” összeállítás a mintaprojekt erősségeire és gyengeségeire hivatkozva kíván hasznos tanulságokat megosztani a hazai potenciális pályázókkal.

A mintapályázat

A kiválasztott mintapályázat - szlovák és cseh partnerek részvételével – a szlovák és cseh történelmi városközpontoknak az éghajlatváltozás káros hatásaihoz történő alkalmazkodóképességét kívánja erősíteni. A tervezett akciók az alábbiak:

Végrehajtási akciók (C):

- C1 - „Alkalmazkodási iskola” (School of adaptation)
- C2 - Oktatási és demonstrációs zóna (‘Important to adapt’ zone) és a helyi megyei/tartományi önkormányzatokban
- C3 - Stakeholder-együttműködési mechanizmusok
- C4 - Speciális éghajlati alkalmazkodási stratégiák kidolgozása a történelmi városközpontok számára
- C5 - Az alkalmazkodási stratégia integrálása a városi döntéshozatalba
- C6 - A történelmi városok éghajlati alkalmazkodóképességének monitorozása
- C7 - Speciális, éghajlati alkalmazkodást javító lépések a történelmi városközpontok számára

Monitoring akciók (D):

- D1 - A projektakciók társadalmi-gazdasági hatásainak monitorozása

Kommunikációs és disszeminációs akciók (E):

- E1 - Projektrendezvények és networking
- E2 - Megjelenések a nyomtatott és elektronikus sajtóban

Projektmenedzsment akciók (F):

- F1 - Általános projektmenedzsment

A pályázatértékelés 10 legfontosabb tanulsága

1. Kötelező olvasmányok

A sikeres LIFE pályázás egyik kulcsa a megfelelő dokumentumok ismerete. Már csak azért is, mert első lépésként a felkért LIFE pályázatértékelőknek is az alábbi alpművekkel kell megismerkedniük és a későbbiekben felhasználniuk az értékelés során:

- LIFE rendelet ([1293/2013/EU rendelet](#))
- A 2018-2020-as LIFE többéves munkaprogram ([MAWP 2018-2020](#))
- Az éves pályázói csomag (kiemelten a pályázói és értékelői útmutatók és minta támogatási szerződések) – a csomag [ITT](#) letölthető (a lap aljára görgetve)
- az EU kapcsolódó szakpolitikai dokumentumai

A szakpolitikai dokumentumokról a CCA kiemelt terület vonatkozásában: a sikeres LIFE alkalmazkodási (CCA) pályázatok hozzájárulnak az [EU alkalmazkodási stratégiájának](#) célkitűzéseéhez, továbbá egyre több LIFE CCA pályázó felismeri, hogy a városok szintjén is elengedhetetlen az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás, és, hogy a városok jelentőségét az alkalmazkodásban a Párizsi Megállapodás is elismeri. Ezáltal egyre több LIFE CCA projekt járul hozzá a [Polgármesterek Klíma- és Energiaügyi Szövetségének](#) (*Covenant of Mayors for Climate & Energy*) célkitűzéseéhez.

Röviden az EU alkalmazkodási stratégiájáról: kimondja, hogy a tagállamoknak nemzeti szinten alkalmazkodási stratégiát kell készíteniük – (hiszen csak ezen a szinten lehetséges azonosítani a kockázatokat és felkészülni azokra) – amelyhez az EU iránymutatást, finanszírozást és az információcsere elmélyítését biztosítja, valamint törekszik arra, hogy az alkalmazkodással kapcsolatos szempontok a vonatkozó uniós szakpolitikákban megfelelő figyelmet kapjanak.

A CCA szakpolitikai prioritásairól részletesebben a 8. pontban szólnunk.

2. Az értékelő minden beérkezett éghajlat-politikai pályázattal kapcsolatban elsőként az alábbi három szempontot vizsgálja:

- **Hozzájárul-e a választott kiemelt terület LIFE rendeletben rögzített célkitűzéseéhez? CCA pályázat esetében tehát: jelentős mértékben növeli az éghajlatváltozás káros hatásaival szembeni ellenállóképességet?**
- **Beletartozik-e a 4 projekt típus valamelyikébe?**
 - Kísérleti projekt (CCA esetében választható): korábban sehol nem alkalmazott technikák vagy módszerek
 - Demonstrációs projekt (CCA esetében választható): a projekt adott környezetében (pl. földrajzi, ökológiai, társadalmi-gazdasági kontextusában) új technikák, módszerek vagy megközelítések
 - Legjobb gyakorlatok projekt (CCA esetében választható): korszerű és költséghatékony technikák, módszerek vagy megközelítések a projekt speciális környezetének figyelembevételével
 - Tájékoztató-tudatosságnövelő-terjesztési projekt (csak GIC esetében): környezeti-éghajlati információk megosztása, tudatosságnövelés, környezeti-éghajlati irányítás fejlesztése
- **Van uniós hozzáadott értéke?**
 - Végrehajt olyan akciót, amelyet egy *uniós stratégia* kijelöl?
 - A projekteredmények *fenntarthatóak, átvihetőek* más szektorokba/kontextusba, *megismételhetőek* más uniós tagállamokban?

- Van transznacionális eleme a projektnek? (Pl. külföldi partner, tanulmányutak, transznacionális tudásmegosztás, nemzetközi konferencia, workshopok, stb.)
- 'Large scale' projekt – ambiciózus célkitűzések, nagy projektméret
- A kiinduló állapot, a projektakciók, a célkitűzések és az uniós stratégiai hozzáadott érték számszerű indikátorokkal alátámasztott?

3. Általános tanulságok a pályázatértékelés tapasztalata alapján: releváns akciók – releváns partnerség!

Projektakciók: Amint az az 1. pontban is bemutatásra került, az Európai Bizottság elsődlegesen olyan CCA pályázatokat vár, amelyek jelentős mértékben növelik az éghajlatváltozás káros hatásaihoz való alkalmazkodóképességet. Ezen szempontnak csak egy módon tudunk megfelelni: alkalmazkodásra irányuló, ambiciózus, ugyanakkor realisztikus célkitűzésekkel, amelyekhez releváns, ambiciózus, ugyanakkor realisztikus *projektakciók* útján jutunk el. Az értékelte mintapályázat legfőbb tanulsága, hogy – bár célkitűzései éghajlati alkalmazkodási vonatkozásúak – a konkrét projektakciók valójában inkább tudásmegosztásra és tudatosságnövelésre irányultak, ily módon a koncepció közelebb állt egy éghajlat-politikai irányítási és tájékoztatási (GIC) pályázatához.

Partnerség: Szintén fontos tanulság, hogy már az adminisztratív (A) adatlapokat is arra kell felhasználnunk, hogy bizonyítsuk, a résztvevő partnerek potensek a pályázat által megcélzott kérdésekben: fontos, hogy a partnerek a szervezet leírásánál vegyék erre a fáradságot, (írják le a kompetenciáikat és a motivációikat a konkrét CCA pályázat szempontjából), és ne csak beillesztik a honlapról a bemutatkozó szövegüket!

A továbbiakban a hivatalos LIFE CLIMA értékelői szempontok alapján csoportosítjuk a jó tanácsokat:

4. Szakmai koherencia és minőség

A szakmai koherencia és minőség **kötelező** értékelési szempont (max. pontszám: 20 pont, minimum pass score: 10 pont), amelynek értelmében az értékelő az alábbiak teljesülését vizsgálja:

- Egyértelműség és relevancia a megcélzott kihívás szempontjából;
- Megfelelő szakmai leírás, számszerűsítés (mind a kiinduló helyzet (baseline), mind az akciók, mind a célkitűzések és várható eredmények tekintetében);
- Szakmai megoldások és hozzáértés – (minden akciónál meg kell adni, hogy milyen végzettségű és kompetenciájú munkatársakat akarunk foglalkoztatni ennek végrehajtására - pl. jogász, mérnök, stb.);
- Reális időbeosztás (pl. ne csak a projektidő utolsó negyedében legyenek végrehajtási akciók!);
- Olyan akciók, amelyek hozzájárulnak a projekt célkitűzéseéhez. – fő akciók és részakciók, mérföldkövek meghatározása;
- Világos kommunikációs stratégia.

A benyújtott CCA pályázatok **leggyakoribb hibája** (kb. 90%-uknál fordul elő), **hogy a kiinduló állapotot nem fejtik ki elég részletesen és nem is számszerűsítik**. Pl. egy hősziget jelenséggel foglalkozó pályázatnál le kell írni pontosan, hogy mi a helyzet ebben a konkrét városban: hány fok az átlaghőmérséklet (az évben, nyáron, stb.); mit okoz ez a hőmérséklet? (pl. magasabb halálzási arányt); innen hova szeretnének eljutni? (Hány fokos átlaghőmérséklet-csökkenés? Milyen halálzási ráta? Mennyivel csökkenjen a többlethalálzás)?

A CCA pályázatok esetében szintén gyakori hiba a konkrét végrehajtási akciók – amelyek ténylegesen növelik az alkalmazkodóképességet az adott területen - hiánya és helyette a pályázat feltöltése információmegosztásra irányuló akciókkal. A mintapályázat is ebbe a hibába esett: a 7 fő akció közül csupán egy volt végrehajtási akció.

5. Pénzügyi koherencia és minőség

A pénzügyi koherencia és minőség szintén **kötelező** értékelési szempont (max. pontszám: 20 pont, minimum pass score: 10 pont), amelynek értelmében az értékelő az alábbiak teljesülését vizsgálja:

- átlátható, következetes pénzügyi tervezés;
- pénzügyi egyensúly az akciók és partnerek között;
- szabályszerűség (tagállami és uniós és LIFE-os szabályok betartása).

Fontos, hogy ha prototípus is lesz a pályázatban, (és tudja a pályázó, hogy mennyibe fog kerülni), ki kell fejtenie azt is nagyon pontosan, hogy mi ez a prototípus. (Sok pályázó prototípusként tüntet fel egyszerű infrastruktúra-elemeket és eszközbeszerzést is, mert ez kedvezőbb arányban elszámolható az uniós támogatás terhére).

Szintén fontos figyelembe venni, hogy ha városi alkalmazkodási projektről van szó, akkor az érintett önkormányzat feltehetően fontos szerepet fog betölteni abban, tehát, (bár a különböző bérek alapján akár logikusnak is tűnhet) lehetőleg ne az önkormányzatnak legyen a legalacsonyabb költségvetése a tervezett projektben!

A társfinanszírozók kapcsán érdemes tudni, hogy a társfinanszírozói (A6) adatlapot a hagyományos LIFE pályázók 95%-a nem tölti ki, így rendkívül nagy előnnyel indulhatnak azon pályázatok, ahol mégis van ilyen jellegű garancia. Nagyon fontos ugyanakkor, hogy a kitöltés státusza a hiánypótlási szakasz ('*Revision phase*') végére „Confirmed” legyen, mert addig nem írja alá az EASME a támogatási szerződést ('Grant Agreement', GA). (A pályázat benyújtásakor tehát még lehet 'To be confirmed', csak a GA aláírásáig legyen Confirmed!)

6. A LIFE Éghajlat-politika alprogram speciális célkitűzéseire való hozzájárulás

A LIFE CLIMA alprogram célkitűzéseire való hozzájárulás **kötelező** értékelési szempont (max. pontszám: 20 pont, minimum pass score: 10 pont), amely szerint az értékelő az alábbiak teljesülését vizsgálja:

- Hozzájárul-e a pályázat a *LIFE rendelet 14-16. cikkében* felsorolt célkitűzések valamelyikéhez?
- CCA-pályázat esetében: az akciók megvalósíthatják-e az éghajlatváltozással szembeni nagyobb ellenállóképességet, (*transzformatív hatás*)?
- Van-e az akcióknak *számszerűsített hatásuk* a fenti 2 szempontra vonatkozóan?
- Van-e a pályázatban lehetőség szélesebb körű hatások elérésére? (További környezeti és éghajlati előnyökkel jár-e?).

Fontos látni, hogy a CCA pályázatok (várható) eredményeit sokkal nehezebb számszerűsíteni, mint a CCM pályázatok eredményeit, mert sokkal kevesebb az indikátor. CCA indikátor lehet például: sérülékeny terület nagysága, vagy egyes projekteredmények kiterjesztése más, a Polgármesterek Szövetségében tagsággal rendelkező városokra (ez egy jó példa a transzformatív hatásra is). A LIFE program által leginkább preferált indikátorokról jó áttekintést nyújt a 2018. évi LIFE CLIMA pályázati csomag '*LIFE Key Project Level Indicators Call 2018*' dokumentuma.

7. Fenntarthatóság: folytonosság, megismétlés, átültetés

A Fenntarthatóság (folytonosság, megismétlés, átültetés) **kötelező** értékelési szempont (max. pontszám: 15 pont, minimum pass score: 8 pont), amelynek értelmében az értékelő az alábbiak teljesülését vizsgálja:

- Van-e a pályázatban *potenciál* arra, hogy a projekteredmények átültethetők legyenek más szektorokba és megismételhetők legyenek más uniós tagállamokban a projektidő alatt és után egyaránt?
- Van-e *konkrét stratégia és akciók* a pályázatban a fentiek megvalósítására?
- A fenntarthatósági stratégiának kellően *ambiciózusnak*, ugyanakkor *realisztikusnak* kell lennie;
- C2M projektek esetében a fenntarthatósági stratégiának részét kell, hogy képezze az üzleti terv (ez inkább CCM pályázatok esetében releváns);
- A fenntarthatósági stratégiának költségvetési tervezést is magában kell foglalnia az After-LIFE akciókra vonatkozóan.

Mivel a CCA projektek nem feltétlenül ipari szektorokat céloznak meg, az átültetés úgy is tervezhető, hogy „más kontextusban” hogyan lenne megvalósítható ugyanez az eredmény (pl. egy kisvárosban hatásosak ezek az akciók, de pl. egy metropoliszban hogyan lenne megvalósítható mindez)? A kontextusváltás nem csak földrajzi értelemben értendő, gondolhatunk pl. ökológiai, társadalmi-gazdasági kontextusra is. Fontos, hogy a fenntarthatósági akcióknak túl kell menniük az egyszerű disszemináción és networkingen. (Pl. saját workshopok szervezése már elegendő hatással bírhat.)

8. Az EU éghajlat-politikai prioritásaihoz való hozzájárulás

Az EU (és a nemzetközi) klímapolitika célkitűzéseire való hozzájárulással max. **5 bónuszpont** szerezhető. (A DG CLIMA kérése alapján- az elnevezéssel ellentétben – itt nem csak az **EU**, hanem a **nemzetközi** klímapolitika stratégiai célkitűzéseire való hozzájárulást is vizsgálják, kiemelten a *Párizsi Megállapodás* és a *montreali protokoll kigali módosításához* való hozzájárulást). A vonatkozó többéves szakpolitikai prioritási témákat kiemelt területenként a LIFE 2018-2020-as többéves munkaprogramjának 4. fejezete tartalmazza.

Többéves prioritások 2018-2020 – CCA kiemelt terület (2018-2020-as LIFE többéves munkaprogram, 4. fejezet, 27. oldal):

- Az éghajlatváltozás hatásait korlátozó **városi alkalmazkodás és földhasználati tervezés**;
- Az **infrastruktúra** alkalmazkodóképessége, beleértve a kék-zöld infrastruktúra és az ökoszisztéma-alapú alkalmazkodási megközelítések alkalmazását;
- **Fenntartható vízgazdálkodás** az aszályra hajlamos területeken, árvízkezelés és partizóna-menedzsment;
- A **mezőgazdasági, erdészeti és idegenforgalmi** ágazat alkalmazkodóképessége, beleértve a szigeteket és a hegyvidéki területeket, és/vagy
- Az **EU legkülső régióinak** támogatása: az extrém időjárási eseményekre való felkészültség erősítése, különösen a partmenti területeken.

9. Éves prioritásokhoz való hozzájárulás

A LIFE CLIMA alprogram CCA kiemelt terület éves prioritásaihoz való alkalmazkodással legfeljebb **5 bónuszpont** szerezhető. Az éves prioritási témák minden évben a LIFE pályázati kiírás éghajlat-politikai „Pályázati útmutatójában” (‘Application Guide’) válnak ismertté. Az éves prioritásokat az Európai Bizottság Éghajlat-politikai Főigazgatósága (DG CLIMA) és az EASME a 2018. évtől igyekszik úgy kialakítani, hogy azok a többéves prioritási területek alatti, ún. munkaterületekként (‘work area’) jelenjenek meg. Ily módon, ha a pályázat megfelel egy adott éves prioritásnak, akkor nagy valószínűséggel egy többéves prioritásnak is meg fog felelni. (Értelemszerűen fordítva ez már nem biztos, hogy igaz).

Éves prioritások 2018-ban – CCA kiemelt terület

(a 2018. évi pályázati kiírás „Guidelines for Applicants 2018 – LIFE Climate Action „traditional projects” dokumentum 2.4. fejezetében, a 32-34. oldalon)

Az 1. prioritás (Városi alkalmazkodás és földhasználati tervezés) 2018. évi munkaterületei:

- Adaptációs kezdeményezések kidolgozása és végrehajtása az Európai Polgármesterek Klíma- és Energiaügyi Szövetségének (*Covenant of Mayors*) keretén belül;
- Innovatív alkalmazkodási megoldások a **városi területeken**, különös tekintettel a **vízgazdálkodásban, az építőiparban és az egészségügyben**;
- A **köz- és magánszféra közötti partnerségek** megvalósítása – például biztosítási megoldások alkalmazásán keresztül;

A 3. prioritás (Fenntartható vízgazdálkodás) 2018. évi munkaterületei:

- **Árvizek határokon átnyúló kezelése**;
- Határokon átnyúló **parti zóna menedzsment**, elsősorban a sűrűn lakott deltavidékeken és partmenti városokban;

A 4. prioritás (Mezőgazdaság, erdészet, idegenforgalom) 2018. évi munkaterületei:

- **Erdőtűzek elleni küzdelem a fenntartható erdőgazdálkodás révén**;

Az 5. prioritás (Az EU legkülső régiói, szélsőséges időjárási jelenségek) alatt leginkább az alábbi projekttevékenységeket szorgalmazza az EASME a 2018. évi kiírásban:

- **Felkészülés a szélsőséges időjárási jelenségekre az EU legkülső régióiban, különös tekintettel a partmenti területeken** (sérülékenységi és sebezhetőségi becslések/korai előrejelzési rendszerek/zöld-ökoszisztéma megközelítések alapuló partizóna menedzsment/innovatív megközelítések az energiainfrastruktúra sérülékenységének csökkentésére, különös tekintettel a megújuló energiainfrastruktúra tekintetében).

10. Szinergiák és transznacionalitás: többcélúság (8), ökcímkezés (1), 'uptake'(1), zöld közbeszerzés (1) és transznacionalitás (4) – max. 15 pont szerezhető

Többcélúság: Ez a szempont azt takarja, hogy a projekteredmények az éghajlati alkalmazkodási előnyök mellett milyen egyéb előnyöket valósítanak meg **más politikaterületeken**. Ahogy a 4. értékelési szempontnál, úgy itt sem elegendő, hogy a pályázat magában hordozza a többcélúság lehetőségét. Jól átgondolt, a projekteredmények más politikaterületekre való kiterjesztését megvalósító **mechanizmus** kell. (Pl. ha egy, a szigetek alkalmazkodását javító projektről van szó, és az érintett sziget népszerű turistacélpont is, akkor ki kell fejteni, hogy az EU turizmus stratégiának melyik részéhez, melyik célkitűzéséhez járulunk ezzel hozzá). A CCA pályázók gyakran jelzik, hogy a pályázatuk hozzájárul a **biológiai sokféleség megőrzéséhez**, ugyanakkor ezt nem részletezik kellőképpen: meg kell nevezni konkrét élőhelyeket és/vagy fajokat, amelyek fennmaradásához hozzájárulna a projekt, illetve, amennyire csak lehetséges, számszerű célokat meghatározni.

Zöld közbeszerzés esetében nem elég leírni, hogy a pályázó törekedni fog a zöld közbeszerzésre a végrehajtás során. Jeleznie kell pl., hogy a szervezetnek zöld közbeszerzési stratégiája van, amelyhez a projektidő alatt is alkalmazkodni fog, valamint a partnerek is. (A dokumentum csatolása szükséges)!

Az **'uptake'** szempont a más hazai/uniós kutatási programok és projektek eredményeinek átemelését jelenti a LIFE pályázatba. Ebben az esetben fontos, ugyanakkor gyakran elmarad, hogy a pályázók leírják, hogy a korábbi kutatásaiknak melyek a LIFE pályázatuk szempontjából releváns eredményei.